

De roofvogels en uilen in het bosgebied Buikheide - Halve Mijl in 2001

JACQUES VAN KESSEL, JAN KOLSTERS & WIM DEEBEN

Vanaf 1995 is het bosgebied Buikheide-Halve Mijl (Vessem-Veldhoven) jaarlijks onderzocht op roofvogels en uilen. Natuurlijk is er in 2001 ook weer een vervolg geweest. Hier worden de eerste resultaten gepresenteerd.

Methode

Deze is voor 2001 hetzelfde gebleven als alle andere jaren. Wel is in 2001 extra veel tijd besteed aan een broedvogel-inventarisatie in het noordelijke bosgebied door Jan Kolsters en Wim Deeben. Dankzij een groot aantal vroege ochtendbezoeken zijn enkele belangrijke nieuwe roofvogel-territoria ontdekt. Het jaarlijkse veldwerk is weer verricht door Wim Deeben, Jacques van Kessel, Jan Kolsters, Albert Vrijaldenhoven en Pieter Wouters. Het totaal aantal veldbezoeken in 2001 in dit bosgebied was 165.

Resultaten territoriumonderzoek

In dit hoofdstuk wordt een totaal overzicht gegeven in de tabellen 1 en 2, daarna worden de roofvogels per soort globaal behandeld.

Tabel 1 geeft een gedetailleerd overzicht van de bevindingen van dit jaar. In deze tabel is ook een kolom opgenomen

met het aantal territoria, aan de rand, net *buiten* ons studiegebied. Dit is interessant voor soorten als Havik en Buizerd, omdat we van enkele paren zeker weten dat ze soms in ons gebied broeden en soms net daarbuiten. Daarnaast zijn er ook enkele paren Buizerden en een paar Haviken die altijd aan de rand net buiten ons werkgebied zitten.

In tabel 2 wordt het verloop van de broedgevallen van roofvogels vanaf 1995 weergegeven. Daaruit kan men de ontwikkeling van de verschillende soorten volgen.

Wespendief

In 2001 was er weer 1 paar heel actief aanwezig in het gebied noord-noord-oost. Dit is dus weer in exact hetzelfde bosgedeelte als in 2000. Ook het patroon van vliegbewegingen was ongeveer hetzelfde. Nu hebben we in 2001 in juli wel een speel- of slaapnest gevonden. Dit

Tabel 1. Overzicht van de gevonden territoria van roofvogels en uilen in het bosgebied Buikheide - Halve Mijl in 2001.

soort	totaal aantal territoria	aantal gevonden nesten	nesten met eieren	nesten met jongen	aantal territoria net buiten het werkgebied	aantal dode adulte ex.
Wespendief	2	1	0	0	1	0
Havik	4	3	2	2	2	0
Sperwer	9	8	8	7	1	0
Buizerd	13	7	6	5	4	2
Boomvalk	1-2	0	0	0	?	0
Torenvalk	0	0	0	0	3	0
Bosuil	16	0	0	0		3
Ransuil	1	1	1	1		0

Tabel 2. Aantallen vastgestelde broedgevallen van roofvogels in het bosgebied Buikheide - Halve Mijl in de periode 1995-2001.

soort	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Wespendief	0	1	0	1	1	0	0
Havik	1	2	0	3	3	3	2
Sperwer	3	4	3	5	6	4	8
Buizerd	4	3	7	8	5	6	7
Boomvalk	0	1	1	1	1	0	0

was een open nestplateau en bestond uit diverse loofhout-takjes en wat larix-takken. Maar helaas dus geen eieren en ook geen jongen, deze lokatie moeten we volgende jaren wel blijven controleren, omdat zo'n slaap- of speelnest een aanwijzing kan zijn dat het paar het volgende jaar hier echt gaat broeden (Van Maanen, 2000).

Er was wel een succesvol paar ten noord-westen van ons werkgebied, maar wel erbuiten (Middelbeers-Vessem). Heel bijzonder was de waarneming van een Wespendief in het middengebied vliegend met een grote tak in zijn poten. Het betrof hier duidelijk een tak van een Douglas-

spar.

In totaal zijn 2 uitgegraven wespennesten gevonden, en 2 uitgegraven wespennesten net buiten ons werkgebied bij Toterfout. Gezien het aantal waarnemingen blijkt dat in ons gebied totaal 6 verschillende individuen voorkomen.

Van het zuidelijke gebied is een en ander nog onduidelijk; we hebben enkele waarnemingen en zelfs 2 waarnemingen van een prooidragende Wespendief in augustus. Een exemplaar vloog met prooi richting Vijfsprong noord-oost en verdween hier in het bos. Op een andere datum vloog een exemplaar met prooi vanaf de vogeltrektelpost over het bos in de richting zuid-west. Volgens Van Maanen (2000) zijn prooi dragende Wespendieven een indicatie van een nest met jongen.

Ook in 2000 waren er

Foto 1. Jonge Haviken uit het nest gelicht om geringd te worden. (Foto: Wim Deebe)

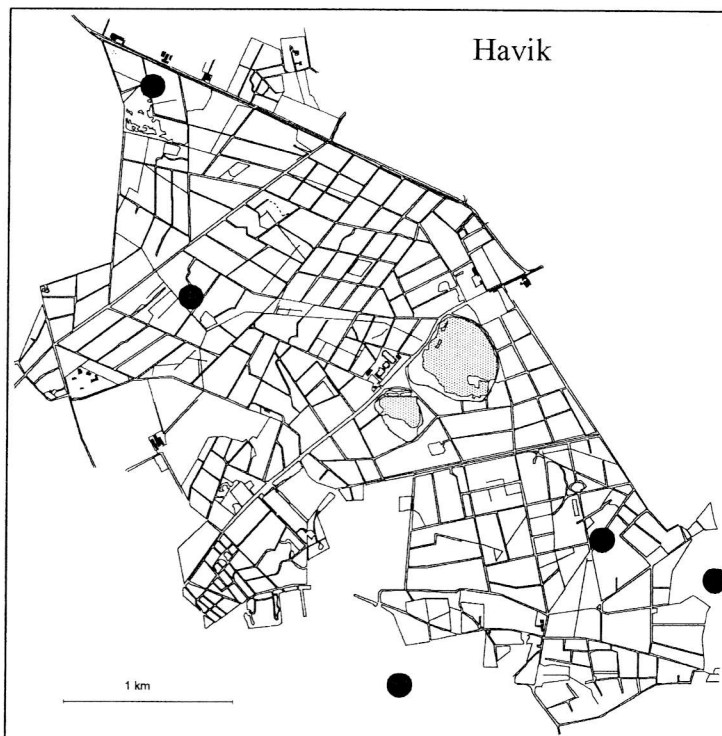
waarnemingen in het zuidelijke bosgebied, met name in de omgeving van Grootmeer Z.O. en omgeving vijfsprong, en ook hier toen een exemplaar met voedsel. Hier moeten we in 2002 aandacht aan besteden, door een aantal boomtop-sessies in te plannen. Vanaf Grootmeer zuid-oost of vanaf een van de Douglasbossen bij de Vijfsprong.

Havik

Totaal 3 paar waarvan 2 paar met nest en jongen, die succesvol zijn uitgevlogen. Ook zitten er 2 paar aan de rand net buiten ons werkgebied, die zijn mislukt. Het vrij nieuwe plateau ten zuid-oosten van het Grootmeer is niet meer uitgebouwd in 2001.

Dit jaar is voor het eerst een groot nieuw nest gevonden met plujsjes bij de lokatie Vijfsprong noord-oost. In deze omgeving was ook al in 2000 een Havik in het voorjaar permanent aan het kekken. In deze percelen ligt wel een zeer oud haviknest van voor 1995.

Vreemd dat alle ons bekende haviksnesten (2) aan de rand van ons

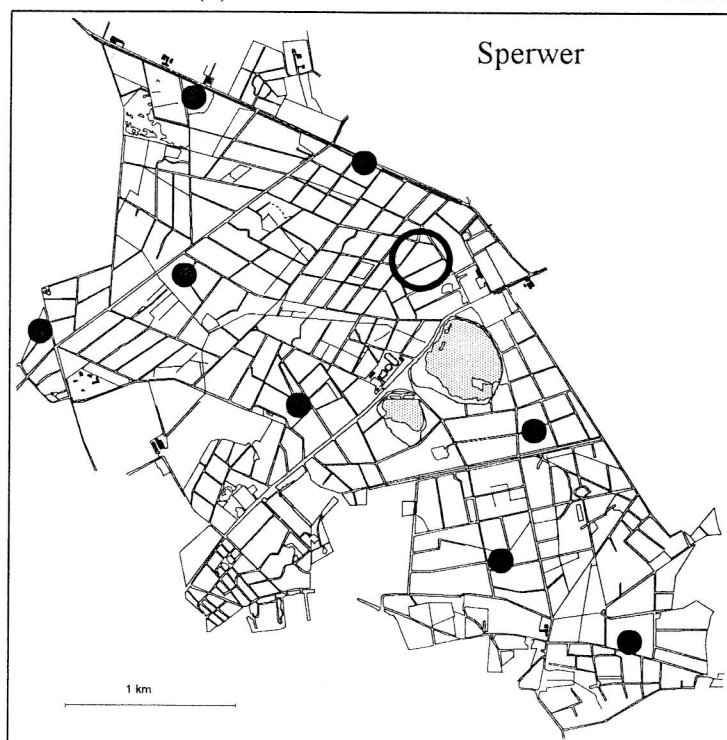

studiegebied zijn verstoord of uitgehaald, terwijl de bekende haviksnesten binnen het werkgebied Buikheide wel alle succesvol zijn geweest.

Sperwer

Totaal 8 territoria met nesten en 1 paar zonder nestvondst. Er zijn 2 nieuwe sperwerterritoria gevonden dankzij de broedvogelinventarisatie die in 2001 voor het eerst is uitgevoerd. Bij de lokatie houtschuur-trimbaan hebben we 1 exemplaar diverse keren horen kekken in het voorjaar, toch is in dit gebied is nooit eerder een nest gevonden, de begroeiing is wel zeer dicht en onoverzichtelijk. Tijdens fietsbezoeken eind juli en begin augustus zijn geen nieuwe lokaties met roepende onvolwassen sperwerjongen gehoord..

We weten niet goed hoeveel van de jonge vogels er echt uitvliegen omdat een aantal jongen vroegtijdig van het nest wordt geplukt. Volgens ons is de Havik hiervoor verantwoordelijk. Ook in voorgaande jaren zijn er steeds enkele jongen, die van het nest

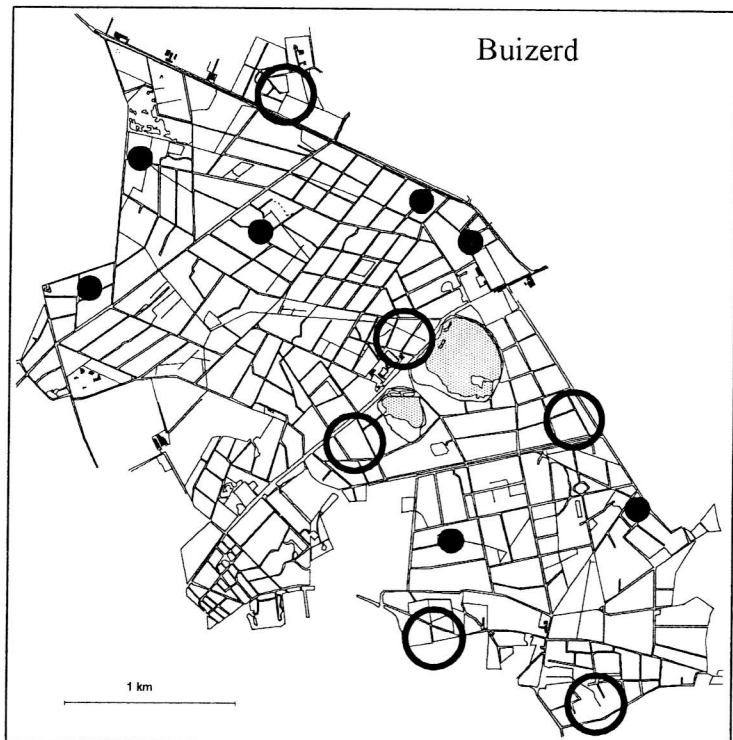
worden geplukt. De resten van deze jonge vogels worden dan in de buurt van het nest gevonden.

Buizerd

Totaal 7 paar met nest en 6 paar zonder nestvondst. Ook hiervoor geldt dat de meeste nesten zijn gevonden tijdens de broedvogel-inventarisatie, soms 's morgens al heel vroeg!! Het is erg opvallend dat de meeste broedgevallen zich concentreren op het grondgebied van Eersel. Ook in voorgaande jaren is dit meestal het geval geweest.

Het lijkt erop dat het zoeken van buizerdnesten 's morgens heel vroeg een goede methode is. Dit moeten we dan in 2002 of 2003 eens controleren en herhalen in het bosgebied ten zuiden van het Grootmeer.

Van sommige Buizerden vind je geen nest maar dan blijkt dat er toch een of meerdere vogels zijn uitgevlogen, dit is ons overkomen ten westen van het Kleinmeer. Waarschijnlijk is het aantal uitgevlogen jongen per nest niet zo erg groot in ons gebied. Ook eind juli- begin augustus waren we regelmatig in het bos en toch

hoorden we relatief weinig jongen roepen, in vergelijking met andere jaren. Opvallend is verder dat sommige Buizerdparen erg dicht bij elkaar broeden, zoals dit jaar bij het sportpark Wintelre.

Boomvalk

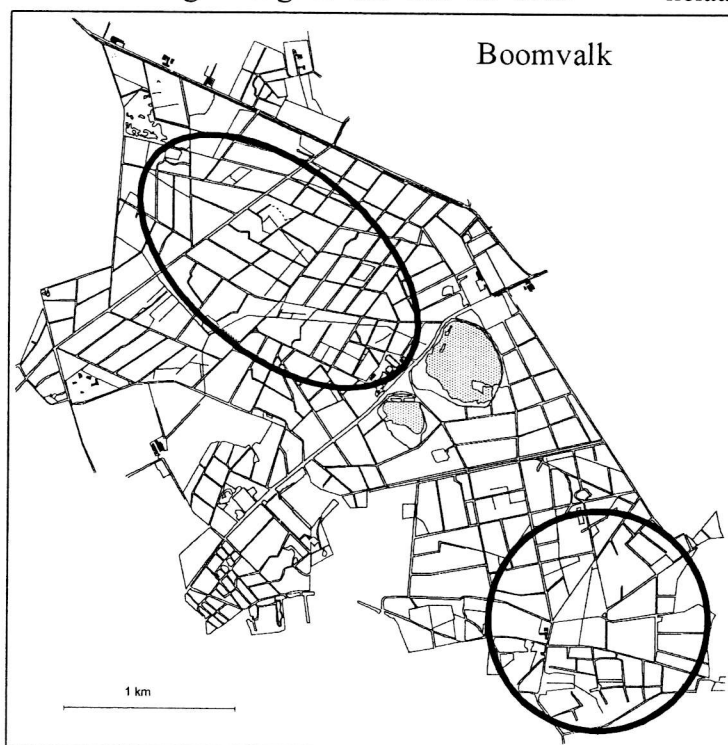
Zeker 1 paar mogelijk zelfs 2 paar (noordelijke en zuidelijke deel). Er is helaas geen enkele nest gevonden. Het bosgebied is ook eind juli en augustus regelmatig bezocht en er zijn geen uitgevlogen vogels gehoord.

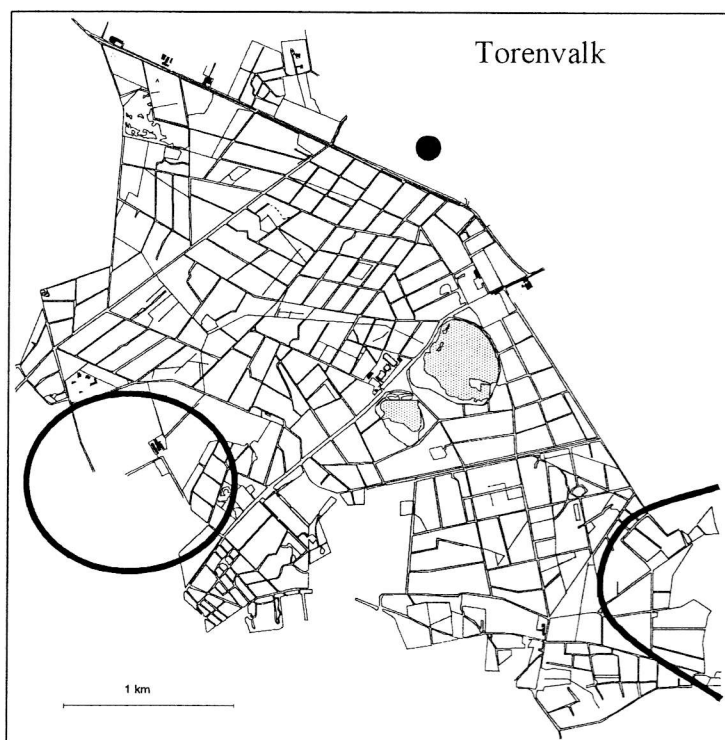
Torenvalk

Voor zover we weten zijn er nog steeds geen Torenvalken overgegaan tot broeden binnen het bosgebied Halve Mijl - Buikheide. Wel zijn een aantal lokaties bekend aan de rand van het werkgebied waar jaarlijks een paartje tot broeden komt. Ook was in 2001 een paar in nestkast succesvol aan noord-oost zijde ter hoogte van het gehucht Kreijel

Bosuil

Totaal aantal territoria is 16,

deze zijn alle gevonden met behulp van een cassette recorder met geluiden. Er zijn geen nesten gezocht of gevonden.

Ransuil

Slechts 1 nest gevonden met jongen in het zuidelijk gebied bij de grafheuvels. Het is wel opvallend dat al jaren geen of slechts één paar wordt gevonden in dit grote bosgebied van 550 ha.

Overige soorten

De overige in het gebied waargenomen niet broedende soorten van 2001 zijn: Rode Wouw, Blauwe Kiekendief, Bruine Kiekendief en Smelleken.

Resultaten prooien-onderzoek

Er wordt jaarlijks veel tijd besteed aan het zoeken van prooien van roofvogels. Vooral in het broedterritorium van de diverse paren, maar ook in de rest van het bosgebied. Daarbij wordt een groot aantal prooien gevonden, maar af en toe ook een dode roofvogel of uil. Het kaartje laat zien waar de dode exemplaren lagen.

In tabel 3 is een overzicht

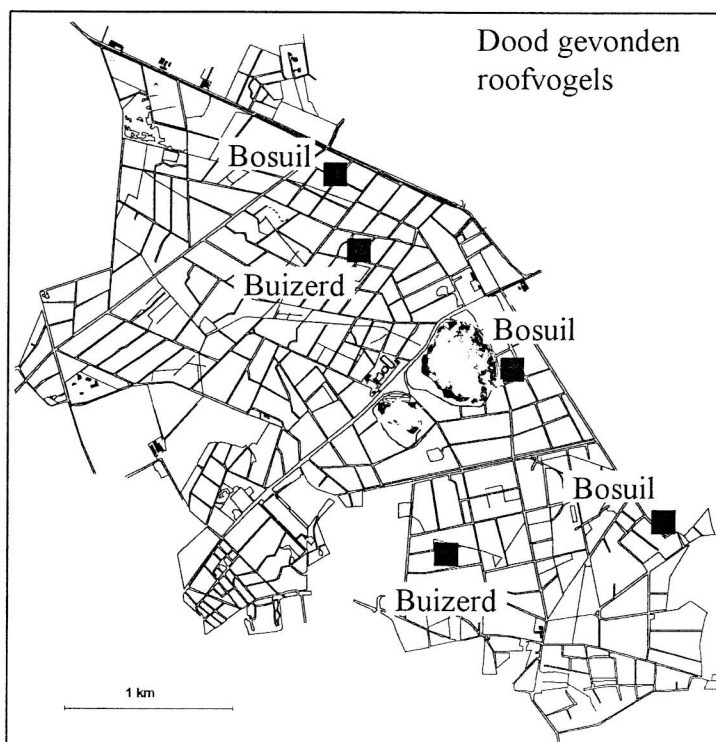
weergegeven van alle gevonden prooi-soorten met de aantallen tot en met juli 2001. Er werden in totaal 335 resten van prooidieren gevonden verdeeld over 43 vogelsoorten en 3 soorten zoogdieren.

Met 76 exemplaren is de Houtduif de talrijkste prooi (foto 2), gevolgd door de postduif en de Koolmees. De meeste prooien werden gevonden in mei en juni.

Plannen voor 2002

We moeten meer aandacht besteden aan het zuidelijke deel; met name met betrekking tot Havik en Buizerd en Wespindief. Zeker gezien de opvallend lage aantallen gevonden nesten in dit deel de laatste jaren ten opzichte van het noordelijke deel.

Tenslotte een woord van dank aan Pieter Wouters, Albert Vrijaldenhoven en Toos Deeben voor medewerking aan het veldwerk, Jan van de Waardenburg voor de aanvullende gegevens, en Jan Wouters voor het ringwerk.

Literatuur

- Kolsters, J. & J. van Kessel, 2001. Enkele resultaten van Wespendif, Sperwer en Havik uit het roofvogelonderzoek in de Buikheide 1995-2000. Blauwe Klauwier 27 (1): 1-7.

- Maanen, W. van, 2000. De reproductiestrategie van de Wespendif *Pernis apivorus* in Noord-Nederland. Limosa 73: 81-86.

Tabel 3. Overzicht van de gevonden prooien van roofvogels en uilen in het bosgebied Buikheide – Halve Mijl in de maanden januari tot en met juli 2001.

Maanden	J	F	M	A	M	J	J	Tot
Wilde eend	-	1	1	1	1	1	-	5
Buizerd	-	-	1	-	-	-	-	1
Fazant (hen)	-	-	1	1	1	1	-	4
Kievit	-	-	-	2	-	-	-	2
Houtsnip	-	-	-	2	1	-	-	3
Wulp	-	-	-	-	-	1	-	1
Houtduif	6	10	12	12	16	9	1	66
Houtduif (juv)	-	-	-	4	5	1	-	10
Holenduif	-	-	1	5	7	3	-	16
Zomertortel	-	-	-	-	1	-	-	1
Soepduif	-	1	-	-	-	-	-	1
Postduif	-	-	1	-	9	13	-	23
Koekoek	-	-	-	-	-	1	-	1
Groene specht	-	-	-	1	1	1	-	3
Grote Bonte Specht	-	-	-	1	1	3	1	6
Boerenwaluw	-	-	-	-	-	3	-	3
Huiswaluw	-	-	-	1	1	-	-	2
Graspieper	-	-	-	-	1	1	-	2
Witte Kwikstaart	-	-	-	-	4	5	3	12
Winterkoning	-	-	-	1	1	-	-	2
Heggemus	-	-	-	-	2	-	-	2
Roodborst	-	-	-	-	5	4	2	11
Merel	-	-	2	1	2	2	-	7
Kramsvogel	-	1	4	-	-	-	-	5
Zanglijster	-	-	-	-	1	2	3	6

Maanden	J	F	M	A	M	J	J	Tot
Grote lijster	-	-	-	1	1	-	-	2
Zwartkop	-	-	-	-	2	-	-	2
Tijftjaf / Fitis	-	-	-	1	2	3	1	7
Goudhaantje	-	-	-	-	2	1	-	3
Matkop	-	-	-	-	-	1	-	1
Zwarte mees	-	-	-	-	3	1	-	4
Pimpelmees	-	-	-	-	3	6	3	12
Koolmees	-	-	-	2	5	11	4	22
Gaai	-	-	-	-	3	7	2	12
Kauw	-	1	-	-	-	2	-	3
Zwarte kraai	-	-	1	-	-	3	-	4
Spreeuw	-	-	-	1	9	4	5	19
Huisbus	-	-	-	-	1	6	3	10
Ringmus	-	-	-	-	2	3	-	5
Vink	-	-	-	-	8	13	4	25
Kanarie	-	-	-	-	-	1	-	1
Groenling	-	-	-	-	-	1	-	1
Geelgors	-	-	-	-	1	-	-	1
Totaal	6	14	24	37	102	114	32	329
Zoogdieren								
Maanden	J	F	M	A	M	J	J	Tot
Eekhoorn	-	-	1	-	-	1	-	2
Konijn	-	-	1	-	-	-	-	1
Rosse woelmuis	-	-	-	-	2	1	-	3
Totaal	0	0	2	0	2	2	0	6

Foto 2. Resten van een geslagen Houtduif. (Foto: Wim Deeben)

